

С. О. Скворцова
доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України
Університет Ушинського, м. Одеса,
ORCID ID 0000-0003-4047-1301
e-mail: skvo08@i.ua

ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: НОРМАТИВНА БАЗА, ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У 2016 році, в результаті польсько-українського проекту «Нова українська школа», уряд України затвердив Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа (Нуш)» на період до 2029 роки (14.12.2016 № 988-р). Зазначимо, що метою польсько-українського проекту є оновлення освітніх стандартів.

Проект Державного Стандарту початкової загальної освіти (ДС) у липні-серпні 2017 року був представлений на сайті МОН України для громадського обговорення. Але в процесі обговорення до МОН надійшла велика кількість зауважень і пропозицій щодо його поліпшення, тому, текст проекту в серпні 2017 року прийнято Колегією МОН України лише за основу для подальшого його доопрацювання із залученням вчених Національної академії педагогічних наук України. Водночас, у 2017-2018 навчальному році, що до затвердження нового ДС, МОН України розпочало пілотне впровадження нового стандарту в перших класах 100 шкіл України.

На етапі початку експерименту передбачалося дві серії: 1) використання інтегрованої «модельної програми», в якій кожен тиждень має певну тему і декларовані завдання кожного тижня, щотижневі очікувані результати, освітні галузі та очікувані результати навчання за цими галузями, приклади «навчальної діяльності», проблемні питання, а також сценарії інтегрованих днів; 2) використання навчальних програм з предметів і інтегрованого курсу «Я досліджую світ», з чітко визначеним змістом і результатами навчання на кінець навчального року, навчальних посібників з предметів і інтегрованого курсу, методичної підтримки у вигляді розробок уроків, презентацій до окремих уроків, роздавальних матеріалів і т.п.. Однак, в пілотних класах не було реалізовано окремо ні 1-го, ні 2-го варіанту пілотування Проекту ДС. Вчителі використовували і модельну програму (1-й варіант пілотування), і програми та навчальні посібники з предметів і інтегрованого курсу (2-й варіант пілотування).

Після першого (2017-2018 навчальний рік) та другого року (2018 – 2019 навчальний рік) пілотування, питання про переваги одного з варіантів МОН України не ставило, провівши лише моніторинг потреб вчителів пілотних класів в навчальних посібниках (2018 рік). Слід зазначити, що якщо для 1-го класу були запропоновані щотижневі модельні програми, то для 2-го класу, такі

модельні програми пропонувалися лише на місяць і в досить загальному вигляді.

Результати пілотування нового ДС в 2-х класах висвітлили проблему невідповідності змісту навчання математики, як окремого предмету, та інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (за посібниками О. Волощенко та Л. Козак), в рамках якого відбувається застосування математичних знань, умінь і навичок. Зокрема, виконання табличного множення в цьому курсі вимагалася від учнів у січні-лютому, тоді як цей зміст вивчається курсі математики лише в квітні-травні. Виникає питання щодо доцільності пілотування, оскільки результати освіти учнів пілотних класів не моніторяться, оскільки посібники, якими забезпечуються учні пілотних класів беруть участь у конкурсі підручників разом із тими, які не перевірялися у процесі експерименту.

Щодо *нормативного забезпечення НУШ*, то Державний стандарт початкової загальної освіти Затверджено Кабінетом міністрів України (21.02.2018, постанову №87). Цей документ передбачає два цикли початкової освіти: 1 - 2 класи і 3 - 4 класи; визначає мету освітніх областей як формування в учнів ключових і предметних компетентностей, причому 10 ключових компетентностей повинні формуватися в процесі вивчення всіх освітніх галузей.

Наступним кроком є затвердження Типових освітніх програм для 1-2, 3-4 класу початкової школи – ТОП. Колегія Міністерства науки і освіти України затвердила (22.02.2018; 27.12. 2018) два варіанти ТОП: Нуш 1 (створена колективом авторів під керівництвом академіка Національної Академії педагогічних наук України О.Я. Савченко) та Нуш 2 (створена колективом авторів під керівництвом директора Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти Р.Б. Шияна).

Ці ТОП відрізняються по структурі. В НУШ 1 результати освіти учнів подано окремо на 1-й і окремо на 2-й клас; окремо на 3-й клас і окремо на 4-й клас. А в НУШ 2, так само як і в ДС, результати подані лише на кінець 2-го класу, на кінець 4-го класу. В НУШ 1 представлено очікувані результати у відповідності зі змістом навчання. А в НУШ 2 поряд з обов'язковими результатами (які вміщено в ДС) подано очікувані результати, а орієнтовний зміст подається наприкінці змістової лінії. Зазначимо, що ТОП з математики НУШ1 і НУШ2 містять відмінні змістові лінії, хоча вони й перекликаються.

Перепідготовка вчителів. Впровадження нового ДС вимагає перепідготовку вчителя. У 2018 році розпочато перепідготовку вчителів майбутніх першокласників, яка проходила як он-лайн навчання на платформі EdEra і як очне навчання на курсах в академіях післядипломної освіти сертифікованими тренерами.

Предметом навчання вчителів був новий ДС, Типові освітні програми, розроблені під керівництвом О. Я. Савченко (Нуш 1) і під керівництвом Р. Б. Шияна (Нуш 2), нові організаційні форми навчання, особливості створення освітнього середовища. Водночас, залишилися поза увагою методики навчання освітніх галузей за ДС, які підмінено формами навчання, запозиченими із

закордонних шкіл, але ці форми навчання пропагандуються як нові методики навчання. Отже, залишається відкритим питання про те, як забезпечити досягнення очікуваних результатів, визначених ТОП Нуш 1 і Нуш 2

Планом заходів на 2017-2029 роки щодо впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» передбачається підвищення соціального статусу вчителя. Тому, в 2019 році передбачена пілотна сертифікація вчителів початкової школи, метою якої є пошук кращих провідників НУШ, агентів змін, які готові ділитися і поширювати сучасні методики навчання.

Реєстрація на пілотну сертифікацію відбувалася на сайті Українського центру оцінювання якості освіти з 15.01.2019 по 01.02.201 і було відібрано 1000 вчителів початкової школи України.

Сертифікація вчителів передбачає кілька етапів. На першому етапі, сертифікованими експертами, оцінюється робота вчителя на місці – в школі. А на другому етапі вчителі мають пройти зовнішнє незалежне оцінювання. Для цього створено нормативну базу: 27 грудня 2018 року Постановою Кабінету Міністрів України № 1190 затверджено положення про сертифікацію педагогічних працівників, а 14 січня 2019 року Наказом МОН №33 затверджено програму незалежного тестування професійних знань і умінь вчителів початкової школи.

Підставою для цих документів є Професійний стандарт на професію «Учитель початкових класів установи загальної середньої освіти», затверджений Наказом МОН від 10 серпня 2018 року № 1143. Професійний Стандарт регламентує умови допуску до роботи за професією, функції вчителя початкової школи, причому підвищення категорії (вчитель без категорії, вчитель I категорії, вчитель вищої категорії) йде по шляху нарощування виконуваних функцій.

Впровадження нового ДС, нових ТОП вимагає оновлення *навчально-методичного забезпечення*. Тому, у 2018 році проведено конкурс підручників для 1-го класу, а у 2019 році – конкурс підручників для 2-го класу. Макети виданих підручників для 1-го класу розміщено на сайті Інституту модернізації засобів навчання МОН. Поряд із паперовими підручниками, в порядку експерименту, впроваджуються й електронні підручники. 18 лютого 2018 року МОН України опублікувало для громадського обговорення проект наказу «Про затвердження Положення про електронний підручник», а 24 травня 2018 року, наказом №440 МОН затвердило Положення про електронний підручник. В цьому документі Е-підручник визначено як самостійне програмне забезпечення (комп'ютерна програма) або файл, який відтворюється за допомогою комп'ютерної програми.

17 липня 2018 року наказом МОН №790 затверджено Положення про конкурсний відбір проектів електронних підручників для установ загальної середньої освіти, і восени 2018 роки вже проведено конкурс електронних підручників для 1-го класу. На сайті ІМСО розміщені електронні підручники, що представляють собою або pdf файл паперового підручника з зручним

інтерфейсом доступу до його розділах, або pdf файл паперового підручника з технологією доповненої реальності у вигляді можливостей побачити 3D ілюстрацію до завдання і голосового відтворення його тексту.

З метою порівняння результатів навчання у НУШ за новим ДС із навчанням за попередньою редакцією ДС (2011 рік), розробляється загальнодержавне моніторингове дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентності випускників початкової школи». В 2017 та 2018 році було проведено моніторинг в 40 міських та сільських школах різних регіонів України. Інструментами моніторингу було тестування учнів, анкетування учнів і вчителів. Отримані в 2018 році результати, свідчать, що близько 18% четверокласників володіють математикою на високому рівні, а 13,6% не дійшли навіть базового рівня математичної компетентності. МОН повідомляє, що інформація про результати моніторингу буде використана для порівняльного аналізу показників, визначення тенденцій і змін, що мали місце в результаті впровадження нового Державного стандарту і нових освітніх програм.

Summary. Skvortsova Svetlana. Introduction of the concept of a new Ukrainian school: regulatory framework, teacher training, educational and methodological support. *The report characterizes the current stage in the development of primary education in Ukraine: the introduction of a new State standard and standard educational programs, retraining of primary school teachers and updating the educational and methodological support of the educational process.*

Key words: *new Ukrainian school, primary school, State standard, standard program, textbook.*

Аннотация. Скворцова Светлана Алексеевна. Внедрение концепции новой украинской школы: нормативная база, подготовка учителя, учебно-методическое обеспечение. *В докладе характеризуется современный этап развития начального образования в Украине: внедрение нового Государственного стандарта и типовых образовательных программ, переподготовка учителей начальной школы и обновление учебно-методического обеспечения учебного процесса.*

Ключевые слова: *новая украинская школа, начальная школа, Государственный стандарт, типовая программа, учебник.*